

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Bibliotheek in een veranderende wereld	4
1.1. Demografisch perspectief gemeente Dinkelland	5
2. Speelveld Bibliotheek Dinkelland voor de komende jaren: het snijvak van sociaal domein, informatie, educatie en cultuur.	7
2.1 De waarde van de bibliotheek Dinkelland.....	8
2.2 Bibliotheek Dinkelland als netwerkpartner: samenwerken en verbinden.....	8
3. Wat betekent dit voor de toekomst van het bibliotheekwerk in Dinkelland.....	10
3.1 Bouwsteen 1: Lezen en verblijven	10
3.1.1 Bibliotheekvoorziening Denekamp	10
3.1.2 Bibliotheekvoorziening Ootmarsum.....	11
3.1.3 Bibliotheekvoorziening Rossum	11
3.1.4 Bibliotheekvoorziening Weerselo	11
3.1.5 Overige kernen	12
3.2 Bouwsteen 2: Doorgaande leeslijn en cultuureducatie	12
De Bibliotheek op school in iedere kern	13
3.3 Bouwsteen 3: Basisvaardigheden / laaggeletterdheid.....	14
Opzetten Taal- en Digipunt Bibliotheek Denekamp.....	14
Stichting Lezen en Schrijven	14
Doelgroep	15
Laaggeletterden.....	15
Anderstaligen	15
Het Taalpunt is er ook voor anderstaligen. Het Taalpunt moet anderstaligen op weg helpen. Het beheersen van de Nederlandse taal is ontzettend belangrijk. Zie bovenstaande.....	15
Bibliotheek Dinkelland.....	15
3.4 Bouwsteen 4: Leven lang leren	15
4. Samenwerking: wat is mogelijk?	16
5. Middelen	17
6. Samenvatting speerpunten planning	18

Inleiding

De wereld verandert, ook die van de bibliotheek. Denk alleen maar aan bijvoorbeeld het verschijnen van e-books, informatie die te vinden is in databestanden en niet meer in boekvorm aanwezig is.

Informatie die overal thuis, bibliotheek, café, sportkantine etc. is te raadplegen op je tablet of smartphone. Techniek maakt het mogelijk om op andere wijze informatie tot je te laten komen.

Echter lezen is en blijft de basis voor het verwerven van kennis en stimuleert verbeeldingskracht en creativiteit.

Op dit moment zit de bibliotheek in de eindfase van de bezuiniging die in 2011 zijn aangezegd en per 1 januari 2012 zijn opgelegd (5% per jaar voor de periode van 5 jaar: totaal 25%).

Gedurende de afgelopen periode (2012 – 2016) heeft de bibliotheek Dinkelland een aantal bezuinigingsmaatregelen genomen. De toenmalige gemeenteraad heeft in de voorwaarden opgenomen dat de vestigingen in de gemeente Dinkelland moesten worden gehandhaafd. Een moeilijke situatie omdat we op dat moment alleen maar konden bezuinigen op beïnvloedbare kosten en dan met name op de personeelskosten. Dit betekende in de praktijk dat het personeelsbestand is teruggebracht van 6 fte's, naar 3.1 fte's.

Gedurende de afgelopen jaren bleek ook al snel dat de Stichting Bibliotheek Dinkelland lang niet meer alles kon uitvoeren wat men van een bibliotheek van de toekomst mag verwachten.

Om op de veranderingen in de maatschappij een antwoord te hebben is deze toekomstvisie tot stand gekomen in samenspraak en samenwerking met de gemeente Dinkelland.

Het eerste hoofdstuk bevat een kort overzicht over de veranderende (bibliotheek-)wereld. In het volgende hoofdstuk zal dieper worden ingegaan op het speelveld van de Bibliotheek Dinkelland in de komende jaren, om daarna aan te geven wat voor gevolgen dit heeft voor het bibliotheekwerk in de gemeente Dinkelland.

Tenslotte wordt een samenvatting weergegeven waarin de speerpunten voor de komende jaren worden benoemd en een daaraan gekoppelde uitrol van de activiteiten.

1. Bibliotheek in een veranderende wereld

De kern van het bibliotheekwerk is in 1994 geformuleerd in het UNESCO-manifest¹ over de openbare bibliotheek, waarin staat dat vrijheid, welvaart en de ontplooiing van samenleving en individu, fundamentele menselijke waarden zijn.

Deze waarden kunnen alleen worden gerealiseerd door goed geïnformeerde burgers, die in staat zijn hun democratische rechten uit te oefenen en een actieve rol te spelen in de samenleving.

De Wet Stelsel Openbare bibliotheekvoorzieningen (WSOB 2014)² sluit hierop aan en biedt de openbare bibliotheken een leidraad, waarmee is vastgelegd welke functies een bibliotheek in ieder geval moet vervullen:

- ter beschikking stellen van informatie;
- bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- publieke ruimte voor ontmoeten en debat;
- publieke ruimte voor kunst en cultuur;

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft in 2005 de Richtlijn voor Basisbibliotheken vastgesteld³ en de kerntaak van de bibliotheek als volgt geformuleerd: *“de openbare bibliotheken hebben de rol alle burgers vrije toegang tot informatie, kennis en cultuur te bieden, zodat zij zich bewust, kritisch en actief bewegen in de maatschappij”*. M.a.w. de bibliotheek moet zich richten op: actief burgerschap en sociale netwerken; opleidingsniveau en arbeidskansen; versterking gemeentelijke en regionale netwerken en infrastructuur.

In de handreiking voor gemeenten, die in april 2014 is uitgebracht, is ook sprake van de vijf functies zoals hierboven zijn weergegeven. *“Een bibliotheekvoorziening die deze vijf functies vervult, dus de lokale bibliotheek en de digitale bibliotheek, moet volgens de WSob de volgende vijf functies vervullen, die bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek:.....”*⁴

Bovenstaande doelen raken direct aan de veelvormige opdracht die de gemeenten met ingang van 2015 hebben als gevolg van de drie decentralisaties: Jeugdzorg, Participatiewet en WMO.

Het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) heeft in 2013 een commissie onder voorzitterschap van Job Cohen gevraagd om een toekomst perspectief te ontwikkelen voor de openbare bibliotheek in 2015. De commissie omschrijft de kern van de opdracht aan de openbare bibliotheek als volgt: *“De kern van de opdracht van de openbare bibliotheek is bijdragen aan en de basis vormen voor de kennis- en informatiesamenleving. De bibliotheek is hierin een onmisbare schakel. De opdracht bestaat uit het stimuleren, ondersteunen, faciliteren en toerusten van burgers om mee te kunnen doen en bij te kunnen dragen aan de moderne kennissamenleving. In het verlengde daarvan speelt de bibliotheek een belangrijke sociaal-culturele rol”*.⁵

¹ UNESCO Public Library Manifesto 1994.

² Wet Stelsel Openbare bibliotheekvoorziening (WSob 2014)

³ VOB en VNG: Richtlijn voor Basisbibliotheken 2005

⁴ P. 8/9 Lokaal Bibliotheekbeleid: een handreiking voor gemeenten (april 2015)

⁵ Bibliotheek van de toekomst-knooppunt voor kennis, contact en cultuur (SIOB 2014)

De komende jaren verschuift de wijze waarop de bibliotheek haar opdracht invult. Naarmate informatie in boeken steeds meer gemakkelijk te vinden is, neemt de noodzaak voor de bibliotheek af om een eigen collectie beschikbaar te stellen. In een moderne netwerksamenleving worden lezen en leren steeds meer beïnvloed door, of zelfs onderdeel van, sociale processen. En snel ontwikkelende informatie- en communicatietechnologieën versterken de mogelijkheden om te delen met en een beroep te doen op anderen in de gemeenschap. De bibliotheek moet zich in de toekomst meer richten op het tot stand brengen, stimuleren en faciliteren van waardevolle verbindingen.

“Van collectie naar connectie, van stenen naar programma’s, co-creatie met burger, co-productie met instellingen, van uitleenfabriek naar essentiële hulpstructuur voor de veranderde samenleving.”⁶

Aansluitend op de ontwikkelingen heeft het Netwerk van Overijssels Bibliotheken in zijn meerjarenplan van 2013 – 2016 een strategische keuze gemaakt bestaande uit vier onderdelen:

- Het versterken van de positie van de Bibliotheek op het gebied van leren, lezen en informeren;
- het versterken van de maatschappelijke en educatieve functie van de Bibliotheek;
- het doorontwikkelen van de digitale Bibliotheek;
- het realiseren van een actief spreidingsbeleid waarbij we de diensten van de Bibliotheek zo dicht mogelijk bij de burgers blijven aanbieden.⁷

De Stichting Bibliotheek Dinkelland kan zich vinden in deze visie.

1.1. Demografisch perspectief gemeente Dinkelland

Maatschappelijke voorzieningen zijn aanwezig voor de inwoners van de gemeente. Als de samenstelling van de bevolking verandert heeft dit ook gevolgen voor het gebruik van deze voorzieningen. In het Rapport van de Gemeente Dinkelland: “Samen kansrijk verbinden”⁸ staat op pagina 12 en verder een samenvatting van een demografisch onderzoek.

Het is belangrijk om deze constatering mee te nemen in de opzet van deze visie op het bibliotheekwerk binnen de gemeente Dinkelland.

De hoofdlijnen worden hieronder in het kort weergegeven:

- De gemeente Dinkelland krijgt te maken met een kleine krimp. Er wordt geconstateerd dat het bevolkingsaantal in de gemeente Dinkelland in 2030 met 3% is afgenomen tot 25.220 (2014: 25.985)
- De kern Denekamp heeft de laatste jaren per saldo inwoners uit de overige kernen naar zich toe getrokken. Het is niet exact te zeggen of deze trend (migratietrend) zich voort zal zetten.

⁶ Bibliotheek van de toekomst-knooppunt voor kennis, contact en cultuur (SIOB 2014)

⁷ Meerjarenstrategie 2013-2016: De Bibliotheek: schatkamer van kennis, educatie en ontmoeting. (Netwerk van Overijsselse Bibliotheken)

⁸ Rapport: Samen kansrijk verbinden (2014)

- Afhankelijk van bovenstaande trend zal de samenstelling van de bevolking in Denekamp veranderen. Duidelijk is dat de vergrijzing toeneemt.

Leeftijdsklasse	Migratie trend	Natuurlijk trend
0 tot 15 jaar	Afname met 17 %	Afname met 22%
15 tot 25 jaar	Afname met 15%	Afname met 19 %
25 tot 45 jaar	Afname met 8%	Afname met 10%
45 jaar tot 65 jaar	Afname met 18%	Afname met 14%
65 jaar en ouder	Toename met 52%	Toename met 42%

Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat de gemeente Dinkelland zich aan het heroriënteren is op diverse terreinen o.a. op het onderwijs. In de kern Denekamp wordt gekeken om het onderwijs op een/twee plekken in de kern te concentreren waarbij een van de plekken het huidige terrein rondom het Kulturhus Denekamp is. In het Kulturhus Denekamp is ook de Bibliotheek gevestigd. Een samenwerking ligt natuurlijk voor de hand.

Voor de ontwikkeling van de bibliotheekvestiging Denekamp betekent dit, dat men in deze kern een optimale bibliotheekvoorziening in stand wil houden. In de kern Denekamp zal daarom niet worden geïnvesteerd in de Bibliotheek op School.

Daarnaast kan met andere partijen in het Kulturhus worden samengewerkt voor het realiseren van programma's, co-creatie met burgers, co-creatie met instellingen en naar een essentiële hulpstructuur voor de veranderende samenleving.

Een belangrijk aandachtspunt is het oplossen van de 'Laaggeletterdheid' in de gemeente Dinkelland. Net als in andere gemeenten in ons land is een groot percentage van de inwoners van de gemeente Dinkelland laaggeletterd (gemiddeld 11,5% van de inwoners). Dit betekent dat deze mensen moeite hebben met taal, lezen en rekenen, waardoor zij ook moeite hebben om deel te nemen aan de samenleving en vaak een beroep moeten doen op instellingen en organisaties, wat extra kosten met zich meebrengt. Dit betekent voor Dinkelland een extra bedrag van € 900.000 op jaarbasis, dat men moet investeren voor laaggeletterden. (Kosten per laaggeletterde bedragen € 550,00 per jaar. Omgerekend is dat een bedrag van € 34,50 per inwoner.)

2. Speelveld Bibliotheek Dinkelland voor de komende jaren: het snijvlak van sociaal domein, informatie, educatie en cultuur.

De primaire taak van de Bibliotheek Dinkelland begint bij geletterdheid in brede zin. Lezen is de basis voor het verwerven van kennis en stimuleert verbeeldingskracht en creativiteit. Dat is eens te meer van belang in een samenleving, die zich heeft ontwikkeld tot een kennissamenleving. Ondersteuning van leesbevordering en promotie van de lees- en literaire cultuur behoren daarom in de toekomst tot het hart van de dienstverlening van de Bibliotheek Dinkelland.

De Bibliotheek inspireert en stimuleert lezers en potentiële lezers, verrast hen met en leidt hen naar het aanbod van boeken en verhalen. De Bibliotheek Dinkelland is en blijft de vanzelfsprekende professionele partner van het onderwijs en is in de toekomst een belangrijke partner van de samenleving in de aanpak van laaggeletterdheid en het bevorderen van digitale vaardigheden.

De culturele, educatieve, maar ook de economische waarde van de Bibliotheek is groot. De Bibliotheek bevordert lezen en schrijven, draagt bij aan de mediawijsheid en biedt mensen de kans om volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijk leven. De Bibliotheek is een onmisbare schakel in een wereld, die voor de mensen steeds complexer wordt. Daarmee is de Bibliotheek Dinkelland een waardevolle plek in de gemeente. Een investering in de Bibliotheek is een investering in de ontwikkeling en participatie van burgers.

“De bibliotheek is de autoriteit voor toegang tot informatie, zelfredzaamheid en ontplooiing binnen handbereik.”⁹

Binnen deze algemene beschrijving kunnen we een drietal bouwstenen onderscheiden:

- a. De Bibliotheek als **schatkamer** (de autoriteit op het gebied van informatie).
- b. De Bibliotheek als **werkplaats** (regisseur op het gebied van taal, lezen en mediawijsheid).
- c. De Bibliotheek als **ontmoetingsplaats** (gastheer die ontmoeting en zelfontplooiing mogelijk maakt).

Bibliotheek Dinkelland is ook partner binnen het Sociale Domein. Het biedt zeer waardevolle ondersteuning bij het realiseren van de uitgangspunten binnen dit Domein: preventie, het stimuleren van zelfredzaamheid en het faciliteren van maatschappelijke participatie. Juist door efficiënt en effectief middelen in te zetten dichtbij en laagdrempelig voor de burger, hoeft minder gebruik gemaakt te worden van dure tweedelijns zorg en hulp. Zowel in het gemeentelijke rapport Samen kansrijk verbinden als het Unesco Manifest, de Wet Stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen, de VNG, de toekomstvisie van SIOB/rapport Cohen en de meerjarenstrategie van de Overijsselse Bibliotheken leggen die verbinding.

⁹ Meerjarenstrategie 2013-2016: De Bibliotheek: schatkamer van kennis, educatie en ontmoeting. (Netwerk van Overijsselse Bibliotheken)

2.1 De waarde van de bibliotheek Dinkelland

Maatschappelijke waarde: “de betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit, pluriformiteit en toegankelijkheid zijn zeer belangrijke kernwaarden.”¹⁰ Deze kernwaarden, samen met het grote bereik, liggen aan de basis van de maatschappelijke waarde. Het grote aantal bezoeken, uitleningen en ledenaantal laat zien dat de klantwaarde groot is. Ook de dragende functie in het Kulturhus ondersteunt dat.

Educatieve waarde: zonder voldoende taalbeheersing is volwaardige deelname aan de samenleving niet mogelijk. Kunnen lezen en schrijven ligt aan de basis van het kunnen ontwikkelen van talenten en het maakt mensen mondig.

Culturele waarde: het bereik van de bibliotheek is groot (aantal uitleningen/leden/bezoekers). Heel veel mensen worden op laagdrempelige wijze in contact gebracht met cultuur. Kennis nemen van cultuuruitingen versterkt het historisch besef en een laagdrempelige interactie. Lezen scherpt de geest en bevordert meningsvorming.

Economische waarde: burgers moeten participeren, zelf keuzes maken, zich zelf redden. Iemand die voor zich zelf kan zorgen, hoeft niet door de gemeenschap verzorgd te worden.

2.2 Bibliotheek Dinkelland als netwerkpartner: samenwerken en verbinden

Het bovenstaande betekent niet een geheel nieuwe dienstverlening, maar wel een accent verschuiving de komende jaren.

Van een organisatie die met name bekend is als uitlener van boeken, wil de bibliotheek de komende jaren nog meer uitgroeien naar een centrum voor informatie, educatie, cultuur en ontmoeting. Cohen noemt dit treffend: “Van stenen naar programmering.”

Om uit te groeien naar een centrum voor informatie, educatie, cultuur en ontmoeting moet samenwerking worden gezocht met andere instanties om gezamenlijk activiteiten te organiseren. Organisaties verzorgen in de toekomst samen met de bibliotheek hun activiteiten voor de burger. Als één van de weinige openbare plaatsen nodigt de bibliotheek uit om te lezen, te studeren, cursussen te volgen en te werken (alleen of in groepen) aan de eigen ontwikkeling en vaardigheden van de burger.

De komende jaren verschuift de wijze waarop de bibliotheek haar maatschappelijke opdracht invult. Naarmate informatie steeds gemakkelijker te vinden is via de sociale media, neemt de noodzaak voor de bibliotheek langzaam af om een grote eigen collectie beschikbaar te stellen. De krimp van de collectie is reeds ingezet wat met name te zien is bij de informatieve materialen. De bibliotheek draagt er ook toe bij dat mensen toegang krijgen tot deze digitale bronnen door het mensen een mediawijsheid programma aan te bieden. In de moderne netwerksamenleving zullen lezen en leren steeds meer onderdeel worden van sociale processen, waarbij een beroep gedaan wordt op andere in de samenleving. De bibliotheek zal zich in de toekomst meer

¹⁰ VOB en VNG: Richtlijn voor Basisbibliotheken 2005

gaan richten op het tot stand brengen, stimuleren en faciliteren van waardevolle verbindingen. *“En dat betekent minder collectie, meer connectie.”*¹¹

De komende jaren zal nog meer accent en prioriteit gelegd worden bij het aanbieden van diensten en producten aan burgers die (nog) onvoldoende basisvaardigheden bezitten om goed te kunnen deelnemen in de maatschappij. De basisvaardigheden waaraan de bibliotheek Dinkelland vanuit haar kerntaken bijdraagt zijn: taal, lezen en digitale vaardigheden.

De Bibliotheek Dinkelland is een van de grootste publieksvoorzieningen in de gemeente met een groot bereik, juist vanwege het openbare, laagdrempelige en als veilig ervaren karakter. Kenmerk is dat iedereen er komt, jong en oud, zwart en wit, hooggeletterd en laaggeletterd, werkend (actief of inactief) en gepensioneerd.

In de toekomst wil de bibliotheek zich nog meer faciliterend opstellen om de persoonlijke ontwikkeling van de burgers te bevorderen waardoor deze burgers een zeer belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de (Dinkellandse) samenleving.

De bibliotheek is ook een plek voor publieksinformatie, waar informatie verzameld en beschikbaar gesteld wordt van partners in het sociale domein (voorlichting en preventie). Dat kan in de vorm van schriftelijke informatie, maar zeker ook digitaal (beheer sociale kaart) en mondelinge overdracht: workshops, spreekuren.

De bibliotheek zal, al dan niet in samenwerking met derden, (te denken valt hierbij aan Kultuurhusen en buurthuizen) nog meer gaan bijdragen als een plek waar mensen elkaar ontmoeten.

In een samenleving, die individualiseert, biedt de bibliotheek bij uitstek een plaats voor ontmoeting. Bouwen aan kennis kan niet zonder een sociaal-culturele ontmoetingsplaats. Kennis komt steeds vaker tot stand in netwerk- en community verband, zowel op fysieke als virtuele plekken waar mensen bij elkaar komen om te discussiëren, leren en creëren. Aan alle mogelijkheden, die digitale middelen steeds meer bieden, voegt de bibliotheek essentiële waarden toe: een prettige en stimulerende omgeving om te leren en te lezen, een plek om te bezoeken waar van alles wordt georganiseerd, onder de mensen te kunnen zijn, te ontsnappen aan de waan van de dag. Iedereen is er welkom en mensen komen er in aanraking met andere culturen, leefwijzen, denkbeelden en achtergronden. Actuele thema's uit de lokale samenleving komen er aan de orde en zij biedt een podium voor lokale (burger) initiatieven en activiteiten van en voor groepen. De bibliotheek als vrijplaats in het hart van de lokale samenleving, van en voor iedereen: voor kennismaking met en uitwisseling van kennis, ideeën en cultuur. Voorop staat om dit samen te doen met andere organisaties of bewoners (groepen).

De Bibliotheek Dinkelland wil zich verder ontwikkelen als een vanzelfsprekende en betrouwbare netwerkspeler. Zij levert een goede en gewenste bijdrage aan de doelen van het sociale domein. Dat kan alleen bereikt worden in netwerkverband.

¹¹ Bibliotheek van de toekomst-knooppunt voor kennis, contact en cultuur (SIOB 2014)

3. Wat betekent dit voor de toekomst van het bibliotheekwerk in Dinkelland

Het beschikbaar stellen van een inspirerende (uitleen) collectie voor de Dinkellandse burgers, jong en oud, blijft onomstreden, al zal dat niet meer kunnen in alle huidige locaties van de Bibliotheek Dinkelland en al zal de fysieke collectie de komende jaren gaan krimpen, veranderen van samenstelling en het beschikbaar stellen van e-books toenemen. Ook het beschikbaar stellen van kranten, tijdschriften en digitale bronnen blijft belangrijk. Daarnaast gaat de bibliotheek Dinkelland zich in de komende periode van 4 jaar focussen op de volgende speerpunten:

De dienstverlening van de bibliotheek Dinkelland zal volgens de volgende vier bouwstenen gaan:

3.1 Bouwsteen 1: Lezen en verblijven

	Denekamp	Ootmarsum	Rossum	Weerselo
Bibliotheekpersoneel	10 uur per week	5 uur per week	2 uur per week	2 uur per week
Vrijwilligers	40 uur per week	40 uur per week	5 uur per week	5 uur per week
Zelfbediening	•	•	•	•
Bibliotheekcollectie	Volwassenen/jeugd	Volwassenen	Jeugd Bestel- & ophaalservice	Bestel- & ophaalservice
Leestafel	•	•	•	•
Collectie E-books	Digitale dienstverlening dus voor iedereen, raadpleegbaar via internet			

In de huidige situatie is de bibliotheek Dinkelland gevestigd in de drie grote verzorgingskernen (Denekamp, Ootmarsum en Weerselo) en de grootste kern (Rossum) van de overige kernen. Gezien de omslag die de bibliotheek Dinkelland voor ogen heeft is het niet haalbaar en wenselijk om in al deze vier kernen een volwaardige bibliotheekvestiging te handhaven. Er moet uit functies worden gedacht en niet vanuit de stenen. Dit betekent dus niet dat de dienstverlening/functies uit die kernen verdwijnen. Het zal op een andere wijze worden ingevuld, waarbij zoveel mogelijk wordt samengewerkt met derden om meerdere bibliotheekfuncties, zoals in het vorige hoofdstuk zijn aangegeven, kunnen worden uitgevoerd.

3.1.1 Bibliotheekvoorziening Denekamp

Deze vestiging Denekamp zal de hoofdvestiging blijven. In 2011 heeft de bibliotheekvestiging Denekamp zijn intrek genomen in het Kulturhus Denekamp. Samen met een aantal partners is dit Kulturhus opgericht. In de loop van de jaren zijn echter al twee partners uit dit Kulturhus verdwenen. Daar tegenover staat wel weer de komst van een groot aantal huurders.

In de toekomst zal deze bibliotheekvestiging worden omgebouwd tot een voorziening waar men naast het lenen van materialen ook kan leren, workshops bezoeken en lezingen kan volgen.

Informatie kan raadplegen uit het Taalpunt, I-Workspace, Leven lang leren etc. De vestiging zal de mogelijkheid bieden om alleen of in kleine groepjes te studeren of eigen creativiteit te ontplooiën. Jongeren en ouderen elkaar kunnen ondersteunen, begeleiden op b.v. het terrein van techniek en wetenschap middels samenwerking met de bedrijven in Dinkelland. Iets wat hier wordt ontwikkeld en toepasbaar is in andere kernen zal in samenwerking met andere partijen (Kultuurhusen, buurthuizen, parochiecentra) daar worden uitgevoerd.

Bovenstaande sluit goed aan met de plannen die de gemeente Dinkelland heeft om in het gebied waar nu het Kulturhus is gehuisvest meerdere basisscholen te huisvesten.¹²

Vanuit de bibliotheekvestigingen zal ook de coördinatie en/of uitvoering plaatsvinden van de diverse diensten (o.a. de Bibliotheek op School, activiteiten in het kader van Leven Lang Leren, organiseren van culturele activiteiten, workshops, lezingen etc.). Diensten die zowel in de kern Denekamp en/of in de andere kernen kunnen worden uitgevoerd.

3.1.2 Bibliotheekvoorziening Ootmarsum

De vestiging Ootmarsum is al sinds jaren gevestigd in o.a. het oudste pand van Ootmarsum (eigendom van de Stichting) en in een gedeelte dat eigendom is van de gemeente Dinkelland. Deze bibliotheekvestiging zal worden aangepast aan de eisen van deze tijd en zal met name gericht zijn op de leeftijdscategorie van 13/14 jaar en ouder, waarbij de openingsuren worden uitgebreid door de inzet van vrijwillige gastvrouwen/gastheren in samenwerking met derden. Voorwaarde hiervoor is dan wel dat de Bibliotheek op School gehuisvest wordt in de basisschool de Meander.

3.1.3 Bibliotheekvoorziening Rossum

De vestiging Rossum is sinds 2006 gevestigd in het Kulturhus Rabobank de CoCeR. Zoals al gezegd willen we in de kernen buiten Denekamp de Bibliotheek op School invoeren. Dit geldt ook voor de kern Rossum.

Op dit moment wordt er een nieuwe basisschool gebouwd op de huidige locatie. Zover op dit moment bekend is, is er geen rekening gehouden met extra ruimten voor derden. Indien het niet mogelijk blijkt te zijn om dBos op de school te realiseren zal gebruik worden gemaakt van ruimte in het Kulturhus.

Dit betekent dus dat alleen de collectie voor de jeugd tot en met 12/13 jaar zal worden geplaatst in een ruimte van het Kulturhus. Voor volwassenen zal er in het Kulturhus een servicepunt worden ingericht waar men bestelde materialen kan afhalen en terugbrengen.

Ook hier zullen in samenwerking met derden succesvolle onderdelen die in de hoofdvestiging worden ontwikkeld o.a. Taalpunt, workshops, lezingen, cursussen worden uitgevoerd.

3.1.4 Bibliotheekvoorziening Weerselo

De vestiging Weerselo is gevestigd in een eigen pand dat wel op erfpachtgrond staat. De erfpachter, gemeente Dinkelland, heeft al in 2010 aangegeven dat de Stichting Bibliotheek Dinkelland binnen 'korte' tijd moet omzien naar een andere huisvesting i.v.m. herinrichting centrum Weerselo. Tot de dag van vandaag is hier nog geen duidelijkheid over. Zodra hier meer duidelijkheid over is zal het bestuur van de Stichting zich beraden over de toekomst van de bibliotheekvestiging in de kern Weerselo

¹² Rapport: Samen kansrijk verbinden (2014)

In de kern Weerselo zal ook in 2016 de Bibliotheek op School worden ingevoerd met als locatie de basisschool in Weerselo.

Ook hier zullen in samenwerking met derden succesvolle onderdelen die in de hoofdvesting worden ontwikkeld o.a. Taalpunt, workshops, lezingen, cursussen worden uitgevoerd.

3.1.5 Overige kernen

In de overige kernen waar een basisschool staat zal het concept van de Bibliotheek op School worden ingevoerd, waarmee deze doelgroep nog beter zal worden bediend dan nu het geval is.

Voor ouderen wordt onderzocht of in samenwerking met Stichting Welzijn Ouderen Dinkelland (SWOD) een vorm van samenwerking kan worden gezocht om een afhaal en terugbreng functie te creëren om deze doelgroep te kunnen voorzien van boeken etc. Door deze samenwerking is het mogelijk om voor beide partijen een win-win situatie te creëren. Door deze vorm van samenwerking speelt de bibliotheek in op de vergrijzing zoals in hoofdstuk 1 is aangegeven.

Daarnaast wil de bibliotheek in samenwerking met derden (SWOD) de boek-aan-huis-dienst in alle kernen nieuw leven in blazen en deze met behulp van vrijwilligers uit de kernen professioneel gaan uitvoeren.

3.2 Bouwsteen 2: Doorgaande leeslijn en cultuureducatie

	Denekamp	Ootmarsum	Rossum	Weerselo
Boekstart	●	●	Via kinderopvang	Via kinderopvang
Voorleesexpress	●	●	●	●
Bibliotheek op School	–	●	●	●
Aanbod VO	●	–	–	–
Culturele activiteiten	25 Grotendeels zelf georganiseerd	10 Deels zelf georganiseerd/deels particulier initiatief	5 Georganiseerd door particulier initiatief	5 Georganiseerd door particulier initiatief
Culturele website	Digitale dienstverlening dus voor iedereen raadpleegbaar via internet			

Samenwerking met het onderwijs en voor-en vroegschoolse voorziening blijft essentieel.

Leesbevordering en het stimuleren van leesplezier, waardoor een grote bijdrage wordt geleverd aan de preventie van laaggeletterdheid vind plaats samen met consultatiebureaus, kinderdagverblijven en scholen (basis- en middelbare school). Medewerkers geven voorlichting aan ouders, leerkrachten en andere professionals over het belang van voorlezen en hoe dat het leesplezier van het kind vergroot en zijn/haar woordenschat.

Deze activiteiten vinden plaats in het consultatiebureaus, kinderopvangcentra, scholen, bibliotheek of zelfs thuis.

In de kernen (met uitzondering van Denekamp) wil de bibliotheek in 2016 de Bibliotheek op School (dBos) realiseren.

De Bibliotheek op school in iedere kern

De Bibliotheek Dinkelland heeft 3 neven vestigingen: Ootmarsum, Weerselo en Rossum. De openingstijden zijn meer beperkt dan in Denekamp en deze vestigingen worden vooral bezocht door ouders met schoolgaande kinderen. De overige functies van deze vestigingen zijn minimaal en worden al grotendeels overgenomen door de hoofdvestiging.

In de overige kerkdorpen, waar geen Bibliotheek is, zijn soms mediatheken ingericht op de basisscholen. Kinderen kunnen daar boeken van de Bibliotheek lenen op school. Vanuit het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken is het principe van 'de Bibliotheek op school' ontwikkeld. Hierbij werken onderwijs, gemeenten en Bibliotheek structureel en opbrengstgericht samen aan aantoonbaar beter lees-, taal- informatie-, en mediavaardigheden van leerlingen. Dit is meer dan alleen een mediatheek op school!

Het werkt als volgt: er komt een fysieke collectie op school of de bestaande collectie wordt geüpdatet, het digitale aanbod wordt toegankelijker gemaakt en de Bibliotheekactiviteiten zoeken aansluiting bij het onderwijs. Op ieder school wordt een leescoördinator aangesteld en met behulp van ouders en andere vrijwilligers wordt er een leesplan ingesteld. Een geschoolde bibliotheekmedewerker begeleidt de scholen en bewaakt het leesplan. Middels een monitor worden de prestaties gemeten. Deze methode is succesvol gebleken: op andere plekken waar dit concept al langer operationeel is, kan worden aangetoond dat de leesprestaties van de leerlingen aanzienlijk verbeteren.

Voor de gemeente Dinkelland met haar grote buitengebied en vele kerkdorpen met basisscholen is de omschreven methode dé manier om de verbinding met de kerkdorpen te behouden en optimale taalontwikkeling tot stand te brengen. Het neveneffect van de Bibliotheek op school is dat kinderen zelfs vaker de Bibliotheek gaan bezoeken omdat ze door het (vaker) lezen daartoe behoefte krijgen. Basisscholen zijn veelal de ontmoetingsplekken van ouders en kinderen. Door samen met de scholen een strategie op te stellen en programma's van de Bibliotheek te koppelen aan de schoolprogramma's, zijn scholen tot een ideale lees- en mediaomgeving te vormen. Een omgeving waar met elkaar lezen en media volop ruimte krijgen en waar aantoonbaar betere resultaten worden geboekt. Voor alle inhoudelijke informatie: www.debibliotheekopschool.nl

3.3 Bouwsteen 3: Basisvaardigheden / laaggeletterdheid

	Denekamp	Ootmarsum	Rossum	Weerselo
Laaggeletterdheid	Taalpunt Taalmaatjes	Taalmaatjes	Op verzoek Taalmaatjes	Op verzoek Taalmaatjes
WMO	Vrijwilligerspunt?			

Opzetten Taal- en Digipunt Bibliotheek Denekamp

In Twente zijn er naar schatting 60.000 laaggeletterden. Dit zijn mensen die moeite hebben met lezen en schrijven en hierdoor onvoldoende kunnen meedraaien in de maatschappij (Regiokrant Twente, 2014). Buisman en Houtkoop (2014) geven aan dat 13,1% van de bevolking in Twente en de Achterhoek laaggeletterd is (Dinkelland gemiddeld 11,5 %).

Stichting Lezen en Schrijven

Stichting Lezen en Schrijven is in 2012 een aanpak Taal voor het leven gestart. Bij Taal voor het leven werken verschillende partijen samen, zoals gemeenten, taalaanbieders, bibliotheken, vrijwilligersorganisaties, zorg- en welzijnsinstanties en bedrijven. Het doel van Taal voor het leven is dat iedereen mee kan doen in de maatschappij. Het programma richt zich daarbij op basisvaardigheden die nodig zijn om in de huidige maatschappij te functioneren, zoals: spreken, lezen en schrijven. Denk daarbij ook aan rekenen en omgaan met de computer.

Laaggeletterdheid staat centraal:

- Goede informatievoorziening over taalaanbod aan laaggeletterden en hen actief toeleiden naar een passend aanbod.
- Gezamenlijke en actieve werving van vrijwilligers in Dinkelland
- Gedegen training en begeleiding van taalvrijwilligers zodat ze kwalitatief goede ondersteuning aan laaggeletterden kunnen bieden.
- Goede onderlinge afstemming en doorverwijzing tussen aanbieders, waardoor er een op elkaar afgestemd totaalaanbod voor de gemeente Dinkelland ontstaat.

Uit ervaringen in andere gemeenten is door stichting Lezen & Schrijven vastgesteld dat de volgende voorzieningen belangrijke voorwaarden zijn om dit te bereiken:

- De taalkaart: een actueel transparant en laagdrempelig overzicht van alle taalcurssussen.
- Een taal- digipunt waar hulp wordt geboden om een passend taalaanbod te vinden. Het Taal-Digipunt is er voor iedereen die beter wil worden in de Nederlandse taal of meer handigheid wil krijgen op computer en internet. Samen wordt gekeken naar wat het beste bij de cursist past.
- Helpdesk taalvrijwilligers, inclusief: trainerspool t.b.v. trainingen voor taalvrijwilligers (optioneel).
- Projectleiding Taalsamenwerking.
- Een promotieteam dat op vaste tijden 6x per jaar overleg voert om de thematiek en het aanbod onder de aandacht te brengen. Bij voorkeur wordt het promotieteam begeleid door een geschikte vrijwilliger met leidinggevende ervaring. In het team wordt zitting genomen door bv. een taalambassadeur, een geschoolde taalvrijwilliger en nog enkele personen. Men dient op de hoogte te zijn van de sociale kaart en de evenementenkalender van gemeente Dinkelland.

Doelgroep

Het taalpunt maakt een onderscheid in twee doelgroepen, namelijk laaggeletterden en anderstaligen.

Laaggeletterden

Het lijkt vanzelfsprekend om goed Nederlands te kunnen lezen, schrijven en spreken. Maar dat geldt niet voor iedereen. Voor hen kost het veel moeite om een brief of e-mail te schrijven, de post te lezen, een formulier in te vullen of een treinkaartje te kopen. Wat voor veel mensen heel normaal is, is voor hen een grote belemmering in het dagelijks leven.

Anderstaligen

Het Taalpunt is er ook voor anderstaligen. Het Taalpunt moet anderstaligen op weg helpen. Het beheersen van de Nederlandse taal is ontzettend belangrijk. Zie bovenstaande.

Bibliotheek Dinkelland

De Bibliotheek Dinkelland wil op één vestiging, namelijk vestiging Denekamp een taal- digipunt opstarten. Dit in samenwerking met de andere vestigingen.

Een uitgebreid plan is aan deze nota toegevoegd.

Versterken van de taal- en leesvaardigheden en digitale vaardigheden van volwassen burgers. Vooral van burgers die onvoldoende toegerust zijn om goed te participeren of burgers die dreigen af te haken door gebrek aan vaardigheden.

Hiervoor zal er een Taalpunt (2016) worden ingericht om deze burgers beter toe te rusten en waarbij ook aandacht is voor het dialect en de Duitse taal (onze burens doen graag een beroep om arbeidskrachten om daar te komen werken. In sommige gevallen is de taal een barrière).

3.4 Bouwsteen 4: Leven lang leren

	Denekamp	Ootmarsum	Rossum	Weerselo
Digisterker	Leslokaal Vrijwillige docenten	I.s.m met andere partners Vrijwillige docenten	I.s.m. met andere partners Vrijwillige docenten	I.s.m. met andere partners Vrijwillige docenten
Cursussen ter ondersteuning van zelfredzaamheid	25 Uitvoering door samenwerkings- partners	25 Uitvoering door samenwerkings- partners	25 Uitvoering door samenwerkings- partners	25 Uitvoering door samenwerkings- partners

Het aanbieden van programma's, activiteiten, workshops i.s.m. partners waarmee een bijdrage geleverd wordt om ook de nieuwsgierige, lerende burger uit te dagen tot zijn verdere ontwikkeling en geletterdheid. Zelfredzaamheid van de burger draagt bij tot een betere bijdrage aan samenleving. Een combinatie van het beleid rond het thema leven lang leren is goed te combineren met de visie op de ontmoetingsfunctie. In 2016 moet dit er voor zorgen dat de bibliotheek samen met andere organisaties een bruisende activiteitenkalender hebben, waarbij de activiteiten het uitgangspunt zijn en niet de locatie.

4. Samenwerking: wat is mogelijk?

De stichting Bibliotheek Dinkelland opereert op een groot aantal terreinen samen met Overijsselse en Gelderse Bibliotheken. (Rijnbrinkgroep).

Facilitaire zaken

Facilitaire zaken worden uitgevoerd bij de Rijnbrinkgroep. Het betreft zaken op het terrein van ICT (kantoor en leners-, uitleen- en catalogussystemen), logistiek (transport van media en goederen tussen de bibliotheken), financiële administratie, personeelsondersteuning en administratie, salarisadministratie, ondersteuning door team van specialisten op diverse terreinen.

Media aankoop

Het aankopen van media is landelijk gecentraliseerd voor alle bibliotheken bij de Nederlandse Bibliotheek Dienst (NBD), zeer efficiënt en kostenbesparend. Tevens worden de materialen voor de bibliotheken in Overijssel centraal aangeschaft middels per vestiging samengestelde collectieplannen en rekenmodellen.

Digitale bibliotheek

De inkoop van e-books en digitale content alsmede de infrastructuur wordt door de Koninklijke Bibliotheek (KB) ontwikkeld en uitgevoerd.

Juist door deze bovenstaande zaken te bundelen binnen de werksoort, kan het zeer efficiënt en effectief en dus relatief goedkoop worden afgenomen. De kosten om het lokaal te regelen voor de Stichting Bibliotheek Dinkelland te regelen, zullen vele malen hoger zijn.

Het vinden van synergie door gebouwen en faciliteiten te delen is op volgende punten mogelijk:

- Gezamenlijk ontvangst en inzet van vrijwillige gastvrouwen
- Goede koffie voorziening
- Project- en activiteiten ruimtes te delen
- Delen kantoor- en vergaderruimte

Naast het vinden van synergie bij gebouwen en faciliteiten kan men ook synergie behalen door samen te werken op het terrein van programmering met partners. Partners waarmee we nu reeds samenwerking.

De samenwerking ligt voornamelijk op het maatschappelijk, cultureel en educatief terrein. Veelal op het snijvlak ervan, het onderscheid is niet altijd helder te trekken en is in feite ook niet van belang. Het gaat om het versterken van de eigen kracht van de burger zodat hij nog beter kan functioneren in de maatschappij.

Gezien het feit dat de bibliotheken in Noord-Oost Twente de komende jaren voor dezelfde problematiek komen te staan (o.a. vergrijzing en druk op de financiën) is het noodzakelijk om te kijken of de Stichting Bibliotheek Dinkelland kan samenwerken met omliggende bibliotheken in de naburige gemeenten. Te denken valt hierbij aan Tubbergen (Noaberkracht) en/of Oldenzaal. Samenwerken op een nog grotere schaal is wellicht ook een optie om het bibliotheekwerk in Noord-Oost Twente verder te ontwikkelen.

5. Middelen

In bovenstaande hoofdstukken is dan ook een visie neergelegd die voldoet aan de huidige wetgeving en waarmee de bibliotheekvoorziening toekomst bestendig gemaakt kan worden.

De bezuinigingen zijn op een haar na gerealiseerd. Nu is het van belang om de middelen die ons vanaf 2016 beschikbaar worden gesteld zo in te zetten dat de Stichting Bibliotheek Dinkelland toekomst bestendig is. Waarbij niet zo zeer meer gedacht moet worden in stenen (die uiteraard wel nodig zijn voor een gedeelte van de uitleenfunctie, presentatie collectie) , maar dat we meer moeten uitgaan van de diensten van de bibliotheek ten behoeve van de burgers in Dinkelland.

Huisvesting kosten: De middelen voor huisvesting zullen voor een gedeelte anders worden ingezet. In bovenstaande hoofdstukken blijkt al wel dat twee/drie (huur) gebouwen zullen worden opgeheven t.b.v. de invoering van o.a. de Bibliotheek op School. Ook zal er worden gekeken naar het aantal m2 in Ootmarsum. De huisvesting in Denekamp zal op een zodanige wijze worden ingericht dat naast de uitleenfunctie ook de informatiepunten (Taalpunt, I-Workspace etc), studieplekken voor individueel en groepsgebruik (denk hierbij aan klasgebruik) hun plek krijgen.

Personele kosten: De huidige personele kosten zullen worden gehandhaafd. Echter de inzet van mensen zal een andere zijn. Niet meer hoofdzakelijk gericht op de uitleenfunctie, maar meer ten behoeve van de andere diensten/functies van de bibliotheek. De professionele ondersteuning van goed gekwalificeerd medewerkers zal verschuiven naar de backoffice. Om dit te realiseren zullen de medewerkers geschoold moeten worden.

Vrijwilligers: De inzet van vrijwilligers zal toenemen. Deels in de inzet als gastvrouwen/gastheren in de vestigingen waar nog een uitleenfunctie aanwezig is (Denekamp/Ootmarsum), maar ook in de ondersteuning van laaggeletterden, leesclubs, digitale vaardigheden, voorlezen, bezorgen van media bij burgers die niet meer zelfstandig, fysiek of mentaal, in de gelegenheid zijn om zelf naar de bibliotheek te komen. (Boek-aan-huis-dienst). In de komende jaren zal er een mix (een nieuw evenwicht) moeten gaan ontstaan tussen de inzet van deskundige vrijwilligers, goed en permanent geschoolde betaalde medewerkers en expertise van professionals van partners.

De algehele financiële positie van de Stichting Bibliotheek Dinkelland is kwetsbaar. Weliswaar is er sprake van reserves, maar deze zijn geormerkt. Algemene reserve is buitengewoon laag , hetgeen betekent dat tegenvallers amper opgevangen kunnen worden.

Grof doorgerekend zijn dit de bruto consequenties van het als het gevolg doorgevoerde beleid: Indien de financiële middelen niet ter beschikking worden gesteld heeft dat consequenties voor de uitvoering van de hierboven genoemde visie

Onderdeel	2016	2017	2018	2019	2020
Taalpunt	16.000	19.000	21.000	23.000	23.000
dBos		140.000	140.000	140.000	140.000
Sluiting Weerselo		-80.000	-80.000	-80.000	-80.000
Besparing Rossum		-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Uitbreiding Budget		44.000	44.000	44.000	44.000

Geen dBos in Ootmarsum en Denekamp.

6. Samenvatting speerpunten planning

In de periode 2016-2019 wil de bibliotheek Dinkelland zich naast de basis taken zoals deze hierboven zijn omschreven met name focussen op de bestrijding laaggeletterdheid door middel van de uitrol van de projecten:

- De Bibliotheek op school in iedere kern
- Opzetten Taal- en Digipunt Bibliotheek Denekamp

De uitrol van het Taalpunt zal conform planning in het bijgevoegde plan van aanpak in 2016 plaatsvinden.

Het Bibliotheek op School concept zal ook in 2016 in overleg met de betrokken basisscholen in alle kernen (met uitzondering van Denekamp) worden gerealiseerd.